

Zbirka odločb sodne prakse

SKLENI PREDLOGI GENERALNE PRAVOBRANILKE
JULIANE KOKOTT,
predstavljeni 28. februarja 2013¹

Zadeva C-32/12

Soledad Duarte Hueros
proti
Autociba SAin
Automóviles Citroen España SA

(Predlog za sprejetje predhodne odločbe Juzgado de Primera Instancia n° 2 de Badajoz (Španija))

„Varstvo potrošnikov — Direktiva 1999/44/ES — Člen 3 — Pravice potrošnika iz naslova stvarnih napak na blagu — Neznatna napaka — Izključitev odstopa od pogodbe — Znižanje cene po uradni dolžnosti“

I – Uvod

1. Obravnavani predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago Direktive 1999/44/ES.² V bistvu gre za vprašanje, ali mora sodnik po uradni dolžnosti znižati kupnino kupljene stvari z napako (v konkretnem primeru kabriolet s prepustno streho), če je odstop od pogodbe izključen, ker gre za napako manjšega pomena, prizadeti potrošnik pa je po sodni poti zahteval izključno odstop od pogodbe.

2. Ozadje obravnavanega predloga za sprejetje predhodne odločbe predstavlja struktura španskega civilnega procesnega prava, ki v skladu z navedbami predložitvenega sodišča v konkretnem primeru onemogoča sodno priznanje znižanja kupnine. Sodišče mora tako preizkusiti, ali Direktiva 1999/44 v takšnem primeru zahteva ravnanje sodnika po uradni dolžnosti.

3. Direktiva 1999/44 je tako tretjič predmet predloga za sprejetje predhodne odločbe.³ Za razliko od drugih dveh primerov pa tukaj ne gre za obseg oziroma razsežnost pravic potrošnika, temveč gre prvič za njihovo uveljavljanje po sodni poti.

1 — Jezik izvirnika: nemščina.

2 — Direktiva 1999/44/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. maja 1999 o nekaterih vidikih prodaje potrošniškega blaga in z njim povezanih garancij (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 4, str. 223, v nadaljevanju: Direktiva 1999/44 ali Direktiva).

3 — Glede drugih dveh predlogov za sprejetje predhodne odločbe v zvezi z Direktivo 1999/44 glej sodbi Sodišča z dne 16. junija 2011 v združenih zadevah Weber in Putz (C-65/09 in C-87/09, ZOdl., str. I-5257) in z dne 17. aprila 2008 v zadevi Quelle (C-404/06, ZOdl., str. I-2685).

II – Pravni okvir

A – *Pravo Unije*

4. Kot izhaja iz uvodne izjave 1 Direktive 1999/44 je njen cilj doseganje visoke ravni varstva potrošnikov. Glede na navedeno uvodna izjava 5 določa, da je treba oblikovati skupna minimalna pravila na področju prava varstva potrošnikov. Uvodna izjava 24 določa, da države članice sprejmejo ali ohranijo strožje določbe, da se zagotovi višja raven varstva potrošnikov.

5. Člen 3 Direktive tako določa pravice potrošnika:

„1. Prodajalec je odgovoren potrošniku za vsako neskladnost s pogodbo, ki obstaja v času dobave blaga.

2. V primeru neskladnosti ima potrošnik pravico zahtevati neodplačno vzpostavitev skladnosti blaga s pogodbo, in sicer popravilo ali zamenjavo v skladu z odstavkom 3, ali zahtevati znižanje kupnine ali odstop od pogodbe glede tega blaga v skladu z odstavkoma 5 in 6.

[...]

5. Potrošnik lahko zahteva ustrezno znižanje kupnine ali odstopi od pogodbe,

— če potrošnik ni upravičen niti do popravila niti do zamenjave, ali

— če prodajalec ni uporabil sredstva v razumnem roku, ali

— če prodajalec ni uporabil sredstva brez znatnih neprijetnosti za potrošnika.

6. Potrošnik ni upravičen do odstopa od pogodbe, če je neskladnost manjšega pomena.“

6. Člen 8 Direktive, naslovljen „Nacionalno pravo in minimalno varstvo“, v odstavku 2 določa:

„Države članice lahko na področju, ki ga ureja ta direktiva, sprejmejo ali ohranijo strožje določbe, ki so združljive s Pogodbo, da zagotovijo višjo raven varstva potrošnikov.“

B – *Nacionalno pravo*

7. Španija je Direktivo 1999/44 v nacionalno pravo prenesla z zakonom 23/2003 z dne 10. julija o garancijah pri prodaji potrošniškega blaga (Ley de Garantías en la Venta de Bienes de Consumo,⁴ v nadaljevanju: zakon 23/2003).⁵

8. Ta v členih od 4 do 8 vsebuje določbe, ki ustrezajo členu 3 Direktive 1999/44. Določbe o znižanju kupnine in odstopu od pogodbe, ki ustrezajo členu 3(5) in (6), najdemo v členu 7 zakona 23/2003.

4 — BOE (Boletín Oficial del Estado) št. 165 z dne 11. julija 2003, str. 27160.

5 — Čeprav je bil ta zakon razveljavljen z Real Decreto Legislativo 1/2007 z dne 16. novembra 2007 o potrditvi spremenjenega besedila splošnega zakona o varstvu potrošnikov in uporabnikov in drugimi dopolnilnimi zakoni (BOE št. 287 z dne 30. novembra 2007, str. 49181), ga je treba uporabiti za ta primer, saj je nova zakonodaja začela veljati 1. decembra 2007, torej po nakupu spornega vozila.

9. Španski zakon o pravdnem postopku (Ley de Enjuiciamiento Civil, v nadaljevanju: LEC)⁶ med drugim vsebuje določbo o načelu dispozitivnosti (člen 216 LEC), ki določa, da civilna sodišča o zadevah odločajo na podlagi navedenih dejstev, dokazov in zahtevkov strank. Člen 218 LEC ureja načelo skladnosti in določa, da mora sodba ustrezati tožbi in ostalim zahtevkom strank, ki so bili pravočasno uveljavljani v postopku.

10. Člen 400 LEC določa, da če je mogoče zahtevke iz tožbe utemeljiti na različnih dejstvih ali pravni podlagi, je treba v tožbi navesti vse, ki so znani ali jih je ob vložitvi tožbe mogoče uveljavljati. Njihovo navajanje v poznejšem postopku ni dopustno. Poleg tega vsebuje ta določba pravila o pravnomočnosti in določa, da se dejstva in pravna podlaga, ki so bili navedeni v sporu, štejejo za iste kot tisti iz prejšnjega postopka, če bi jih bilo mogoče navesti že takrat.

III – Dejansko stanje in vprašanje za predhodno odločanje

11. Soledad Duarte Hueros (v nadaljevanju: S. Duarte) je julija 2004 pri družbi Autociba S.A. (v nadaljevanju: Autociba) kupila vozilo znamke Citroen za 14.320 EUR. Šlo je za model „C3 Pluriel 1.4I“, ki ima zložljivo streho, in ga je tako mogoče spremeniti v kabriolet. Vozilo je bilo S. Duarte dobavljeno in registrirano avgusta 2004.

12. Vozilo je moralo biti kasneje večkrat odpeljano na servis, ker je streha ob dežju puščala. Kljub večkratnim popravilom⁷ napake ni bilo mogoče odpraviti. S. Duarte je zato najprej zahtevala njegovo zamenjavo, v kar pa družba Autociba ni privolila. Končno je S. Duarte marca 2011 vložila tožbo zoper družbo Autociba in proizvajalca vozila, družbo Automóviles Citroën España (v nadaljevanju: Citroën España), s katero uveljavlja odstop od prodajne pogodbe in vračilo kupnine.

13. Predložitveno sodišče navaja, da odstopa od prodajne pogodbe, ker gre za napako manjšega pomena, na podlagi zakona 23/2003 ni mogoče zahtevati. S. Duarte ima zgolj pravico zahtevati znižanje kupnine. Vendar ji znižanja kupnine ni mogoče priznati na podlagi španskega procesnega prava, ker je S. Duarte zahtevala izključno odstop od prodajne pogodbe in vračilo celotne kupnine, in ne (vsaj podredno) tudi znižanja kupnine. S. Duarte znižanja kupnine tudi ne more uveljavljati v kasnejšem postopku. To je v nasprotju z razširitvijo učinka pravnomočnosti na podlagi LEC, ki se nanaša tudi na vse tiste zahtevke, ki jih je bilo mogoče uveljavljati v prejšnjem postopku, vendar niso bili uveljavljani.

14. Juzgado de Primera Instancia n° 2 de Badajoz je zaradi tega postopek s sklepom z dne 13. januarja 2012, ki je v sodno tajništvo prispel 24. januarja 2012, prekinilo in Sodišču v predhodno odločanje predložilo to vprašanje:

„Ali lahko sodišče potrošniku, ki ni dosegel vzpostavitve skladnosti blaga, ker popravilo kljub večkratnim zahtevam ni bilo uspešno izvedeno, in po sodni poti zahteva izključno odstop od pogodbe, kar pa ni dopustno, ker gre za neskladnost manjšega pomena, po uradni dolžnosti prizna ustrezno znižanje kupnine?“

15. V postopku pred Sodiščem so družba Autociba, Komisija in španska vlada podali pisna in ustna stališča. Pisnega postopka so se poleg tega udeležili S. Duarte, francoska, madžarska in poljska vlada. Nemška vlada je podala zgolj ustna stališča.

6 — Zakon št. 1/2000 z dne 7. januarja 2000 o pravdnem postopku, BOE št. 7 z dne 8. januarja 2000, str. 575.

7 — Kot izhaja iz predloga za sprejetje predhodne odločbe je bilo vozilo od novembra 2005 do julija 2008 vsaj petkrat na servisu.

IV – Pravna presoja

A – Dopustnost

16. Glede dopustnosti predloga za sprejetje predhodne odločbe je treba opozoriti na to, da je Sodišče na podlagi člena 267 PDEU pristojno zgolj za razlago prava Unije. Vprašanje za predhodno odločanje pa se, kot izhaja iz njegovega besedila, ne nanaša na razlago prava Unije, temveč se abstraktno nanaša na to, ali lahko nacionalni sodnik po uradni dolžnosti prizna znižanje kupnine.

17. Ob upoštevanju nadaljnjih izvajanj v predlogu za sprejetje predhodne odločbe pa vprašanje za predhodno odločanje tako kot španska in poljska vlada razumem tako, da želi predložitveno sodišče vedeti, ali je treba Direktivo 1999/44 razlagati tako, da ima sodišče možnost po uradni dolžnosti priznati znižanje kupnine, četudi je potrošnik v postopku ni uveljavljal, vendar bi bil do tega upravičen na podlagi Direktive. Vprašanje za predhodno odločanje je torej dopustno ob upoštevanju te prilagojene opredelitve.

18. Menim, da je treba vprašanje za predhodno odločanje preoblikovati tudi s tega vidika: predložitveno sodišče sprašuje, ali Direktiva dopušča znižanje kupnine po uradni dolžnosti, ali jo torej sodišče *lahko* zniža po uradni dolžnosti. Za podajo koristnega odgovora pa je treba predvsem preizkusiti, ali Direktiva zahteva znižanje po uradni dolžnosti, ali torej *mora* nacionalni sodnik priznati znižanje po uradni dolžnosti.

19. Družba Autociba, Citroën España in Ministerio Fiscal⁸ poleg tega dvomijo v dopustnost predloga za sprejetje predhodne odločbe z obrazložitvijo, da je španski zakonodajalec Direktivo prenesel v nacionalno pravo, zaradi česar se obravnavani primer nanaša zgolj na vprašanja nacionalnega prava. Sodišče zato ni pristojno za razlago.

20. Vendar to ne drži, saj takšna obrazložitev nasprotuje načelu enotne uporabe prava Unije. Dejstvo, da je bila Direktiva prenesena v nacionalno pravo, seveda ne vpliva na to, da imajo ti predpisi podlago v predpisu Unije. Za zagotovitev enotnosti prava Unije je torej za njihovo razlago še naprej pomembna razlaga Direktive, ki je bila sprejeta za njegovo izvajanje. Za njeno razlago je pristojno izključno Sodišče. Predlog za sprejetje predhodne odločbe je torej tudi s tega vidika dopusten.

21. Družba Autociba se končno sklicuje na to, da sta zahtevki za znižanje kupnine in odstop od pogodbe zastarala, zaradi česar je predlog za sprejetje predhodne odločbe nedopusten. Zastaranje pravic na podlagi Direktive je načeloma določeno v nacionalnem pravu, ki pa mora pri tem upoštevati minimalni zastaralni rok dveh let iz člena 4(1) Direktive. Ali je ta dejansko potekel ali ne, mora preizkusiti izključno nacionalno sodišče. Poleg tega je v okviru predloga za sprejetje predhodne odločbe naloga nacionalnega sodišča, ki odloča v sporu, da presoja pomen predhodnega odločanja za izdajo svoje sodbe. Sodišče zato načeloma mora odločati o predloženih vprašanjih, kadar se nanašajo na pravo Unije.⁹ Predložitveno sodišče Sodišču ni predložilo nobenega vprašanja glede razlage člena 5(1) Direktive, zaradi česar morebitno zastaranje pravic S. Duarte za obravnavani predlog za sprejetje predhodne odločbe ni pomembno in ne vpliva na dopustnost predloga za sprejetje predhodne odločbe.

⁸ — Državno tožilstvo.

⁹ — Sodbi Sodišča z dne 8. septembra 2010 v zadevi Winner Wettern (C-409/06, ZOdl., str. I-8015, točka 35) in z dne 27. oktobra 2009 v zadevi ČEZ (C-115/08, ZOdl., str. I-10265, točka 57 in tam navedena sodna praksa).

B – *Razlaga Direktive 1999/44*

22. Predložitveno sodišče želi vedeti, ali Direktiva 1999/44 zahteva, da mora sodišče po uradni dolžnosti znižati kupnino stvari z napako, če je potrošnik po sodni poti zahteval izključno odstop od pogodbe, do česar pa ni upravičen.

23. Ozadje vprašanja za predhodno odločanje je struktura španskega civilnega procesnega prava. S. Duarte je v tožbi zahtevala izključno odstop od prodajne pogodbe in vračilo celotne kupnine, do česar v primeru napake manjšega pomena ni upravičena; glej člen 7, drugi stavek, zakona 23/2003 oziroma člen 3(6) Direktive. Sicer je nesporno upravičena do znižanja kupnine na podlagi člena 7, prvi stavek, zakona 23/2003 (ki ustreza členu 3(5) Direktive), vendar tega znižanja s tožbo ni uveljavljala. Predložitveno sodišče navaja, da zaradi tega na podlagi načela skladnosti,¹⁰ ki velja v španskem pravu, namesto odstopa od pogodbe znižanja kupnine ne more priznati. Sodišče je vezano na konkretni zahtevek potrošnika.¹¹ Prav tako na podlagi španskega procesnega prava ne pride v poštev sprememba tožbe. Tudi nova tožba na plačilo znižane kupnine je zaradi učinka pravnomočnosti prvega postopka na podlagi člena 400 LEC izključena. Predložitveno sodišče se zaradi tega sprašuje, ali je navedeno združljivo z Direktivo 1999/44.

24. Kot pravilno navaja španska vlada je treba razlikovati med dvema vprašanjema: prvič, katere pravice ima S. Duarte na podlagi Direktive, in drugič, kako se lahko obstoječa pravica uveljavlja po sodni poti. Ker je S. Duarte na podlagi navedb predložitvenega sodišča nesporno upravičena do znižanja kupnine, in je predložitveno sodišče tudi ugotovilo, da je odstop od pogodbe izključen, se obravnavani primer nanaša zgolj na drugo vprašanje, in sicer, kako lahko S. Duarte pravico, ki ji pripada, uveljavlja po sodni poti.

25. Cilj Direktive 1999/44 je, kot izhaja iz njene uvodne izjave 1, doseganje visoke ravni varstva potrošnikov.¹² Direktiva v členu 3 določa pravice potrošnikov v primeru pomanjkljive in s tem neskladne dobave. Glede sodnega uveljavljanja teh pravic pa Direktiva ne vsebuje nobenih določb.¹³

26. Če ni predpisov Skupnosti, se v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča v nacionalnem pravnem redu določi pristojna sodišča in postopkovna pravila za pravna sredstva, ki zagotavljajo varovanje pravic, ki jih posameznikom daje Direktiva 1999/44.¹⁴ Države članice morajo pri tem upoštevati načeli enakovrednosti in učinkovitosti.¹⁵

27. Obveznost znižanja kupnine po uradni dolžnosti, kot navaja francoska vlada, v obravnavanem primeru torej pride v poštev samo, če ta možnost izhaja že iz nacionalnega prava, ali če je to nujno za zagotavljanje polne učinkovitosti prava Unije. Ker špansko procesno pravo, kot izhaja iz predloga za sprejetje predhodne odločbe, ne določa znižanja kupnine po uradni dolžnosti, se postavlja vprašanje, ali je to v skladu z načeli enakovrednosti in učinkovitosti.

10 — Glej člen 218 LEC.

11 — Glej člen 216 LEC.

12 — Glej tudi sodbo Sodišča z dne 17. aprila 2008 v zadevi *Quelle* (navedena v opombi 3, točka 36).

13 — Drugače na primer, kot pravilno navaja madžarska vlada, velja za Direktivo Sveta 1993/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nedovoljenih pogojih v potrošniških pogodbah (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 2, str. 288), ki v členu 7(1) izrecno določa, da države članice zagotovijo, da obstajajo ustrezna in učinkovita sredstva za preprečevanje nadaljnje uporabe nedovoljenih pogojev v pogodbah.

14 — Glej sodbe Sodišča z dne 18. marca 2010 v združenih zadevah *Alassini* (od C-317/08 do C-320/08, ZOdl., str. I-2213, točka 47), z dne 15. aprila 2008 v zadevi *Impact* (C-268/06, ZOdl., str. I-2483, točka 44 in tam navedena sodna praksa), z dne 13. marca 2007 v zadevi *Unibet* (C-432/05, ZOdl., str. I-2271, točka 39), z dne 26. oktobra 2006 v zadevi *Mostaza Claro* (C-168/05, ZOdl., str. I-10421, točka 24) ter sodbi z dne 16. decembra 1976 v zadevi *Rewe* (33/76, Recueil, str. 1989, točka 5) in *Comet* (45/76, Recueil, str. I-2043, točka 13).

15 — Glej sodbe Sodišča z dne 8. septembra 2011 v zadevi *Rosado Santana* (C-177/10, ZOdl., str. I-7907, točka 89), z dne 6. oktobra 2009 v zadevi *Asturcom Telecomunicaciones* (C-40/08, ZOdl., str. I-9579, točka 38), z dne 7. junija 2007 v združenih zadevah *van der Weerd* in drugi (od C-222/05 do C-225/05, ZOdl., str. I-4233, točka 28), *Mostaza Claro* (navedena v opombi 14, točka 24), z dne 16. maja 2000 v zadevi *Preston* in drugi (C-78/98, Recueil, str. I-3201, točka 31) in z dne 14. decembra 1995 v združenih zadevah *van Schijndel* in *van Veen* (C-430/93 in C-431/93, Recueil, točka I-4705, str. 17).

1. Varstvo načel enakovrednosti in učinkovitosti

28. Načelo enakovrednosti določa, da konkretna postopkovna pravila za uveljavljanje pravic iz prava Unije ne smejo biti manj ugodna od tistih, ki veljajo za podobna nacionalna pravna sredstva.¹⁶ Kršitev načela enakovrednosti v obravnavanem primeru ni podana. Zadevne določbe španskega procesnega prava veljajo neodvisno od tega, ali gre pri predmetu tožbe za pravico na podlagi prava Unije ali pravico na podlagi nacionalnega prava.

29. Načelo učinkovitosti zahteva, da nacionalna postopkovna določba ne sme onemogočati ali pretirano oteževati uporabe pravic, ki izhajajo iz prava Unije.¹⁷ To je treba preizkusiti ob upoštevanju položaja te določbe v celotnem postopku ter poteka postopka in njegovih posebnosti pred različnimi nacionalnimi sodišči.¹⁸ V zvezi s tem je treba po potrebi upoštevati osnovna načela nacionalnega pravnega sistema, kot so načelo varstva pravice do obrambe, načelo pravne varnosti in učinkovit potek postopka.¹⁹

30. V tej zvezi je treba najprej upoštevati, da bi lahko S. Duarte znižanje kupnine načeloma uveljavljala s tožbo.²⁰ Zahtevek za znižanje kupnine bi se lahko vložil podredno poleg zahtevka za odstop od prodajne pogodbe. Na vprašanje je španska vlada odgovorila, da postavitve podrednega zahtevka za tožečo stranko ne bi imela nobenih negativnih posledic, na primer višjih sodnih stroškov. Špansko procesno pravo tako sodnega uveljavljanja pravic, ki jih ima na podlagi Direktive, načeloma ne izključuje. Vsak potrošnik lahko vse svoje pravice iz Direktive uveljavlja po sodni poti, s čemer je omogočeno njihovo izvajanje.

31. Struktura španskega procesnega prava pa po mojem mnenju prekomerno otežuje izvajanje pravic.

32. Sicer načeloma ni mogoče izpodbijati, da je sodišče vezano na konkretni zahtevek tožeče stranke. Predpostavlja se, da mora tožeča stranka, če želi v postopku uspeti, postaviti pravilni zahtevek. To pravilo je izraz načela dispozitivnosti, ki velja tako v španskem kot tudi v procesnem pravu številnih drugih držav članic, po katerem so stranke gospodarji postopka in morajo prevzeti pobudo. To načelo ščiti pravice obrambe in zagotavlja učinkovit potek postopka zlasti s tem, da preprečuje podaljševanje postopka s presojo novih tožbenih razlogov.²¹ Da je načelo dispozitivnosti združljivo z načelom učinkovitosti, je Sodišče že večkrat potrdilo.²² Zaradi tega je od potrošnika načeloma mogoče pričakovati, da po sodni poti uveljavlja pravice, ki mu pripadajo, in da postavi pravilni zahtevek, če je potrebno tudi podredno. To velja toliko bolj, če gre, tako kot je to podano v obravnavanem primeru, za postopek z odvetniki.

33. Vendar je špansko procesno pravo oblikovano tako, da enkratna procesna napaka, in sicer postavitve napačnega zahtevka oziroma opustitev podrednega tožbenega zahtevka, pomeni trajno izgubo možnosti uveljavljanja pravice, ki dejansko izhaja iz Direktive. Ta rezultat je, zlasti ob upoštevanju dejstva, da je namen Direktive zagotavljati visoko raven varstva potrošnikov, zelo radikalen in strog in po mojem mnenju tudi ni sorazmeren cilju, ki se zasleduje s temi pravili.

16 — Glej med drugim sodbe *Impact* (navedena v opombi 14, točka 44), *van der Weerd* in drugi (navedena v opombi 15, točka 28), z dne 14. decembra 1995 v zadevi *Peterbroeck* (C-312/93, Recueil, str. I-4599, točka 12) in *Rewe* (navedena v opombi 14, točka 5).

17 — Glej sodbo *van Schijndel* in *van Veen* (navedena v opombi 15, točka 19).

18 — Glej sodbo *van Schijndel* in *van Veen* (navedena v opombi 15, točka 19).

19 — Glej sodbe *Asturcom Telecomunicaciones* (navedena v opombi 15, točka 39), z dne 3. septembra 2009 v zadevi *Fallimento Olimpiclub* (C-2/08, ZOdl., str. I-7501, točka 27) in *Peterbroeck* (navedena v opombi 16, točka 14).

20 — Glej ponovno člen 216 LEC, ki določa, da civilna sodišča odločajo na podlagi navedenih dejstev, dokazov in zahtevkov strank.

21 — Glej sodbe Sodišča z dne 17. decembra 2009 v zadevi *Martín Martín* (C-227/08, ZOdl., str. I-11939, točka 20), *van der Weerd* (navedena v opombi 15, točka 35) in *van Schijndel* in *van Veen* (navedena v opombi 15, točka 21).

22 — Glej sodbi *van der Weerd* (navedena v opombi 15, točki 36 in 41) in *van Schijndel* (navedena v opombi 15, točka 22).

34. Kot navaja predložitveno sodišče, špansko pravo namreč pri vprašanju vezanosti na zahtevek po eni strani izhaja iz zelo ozkega razumevanja, po katerem se upošteva samo konkretni zahtevek. Po drugi strani pa glede učinka pravnomočnosti velja zelo široka razlaga, po kateri so zajeti tudi vsi tisti zahtevki, ki bi jih potrošnik lahko uveljavljal, in ki so s tem izvzeti iz nove tožbe. Že to pomeni pretirano breme za potrošnika.

35. Po drugi strani pravila presegajo to, kar je potrebno za doseganje zasledovanih ciljev. Namen vezanosti na konkretni zahtevek je varstvo pravic do obrambe tožene stranke in spodbujanje rešitve spora. Medtem ko bi se lahko varstvo pravice do obrambe tožene stranke zagotavljalo tudi v okviru kasnejšega postopka, na primer s tem, da bi se toženi stranki dala možnost, da se izjavi glede spremenjenega tožbenega zahtevka, tožeča stranka kasneje, zaradi nasprotne pravnomočnosti, nima pravnega varstva. Sicer pravila LEC nesporno spodbujajo rešitev spora. Vendar v obravnavanem primeru ni podano znatno zavlačevanje postopka. Vprašanje znižanja kupnine se namreč nanaša na isto dejansko stanje in iste stranke kot odstop do pogodbe, zaradi česar bi se lahko uporabile pridobljene procesne rešitve. Sicer obstoj majhne nevarnosti zavlačevanja postopka ni v sorazmerju z drastičnim ukrepom popolne izključitve pravnega varstva potrošnika.

36. K temu je treba dodati, da je zlasti ob upoštevanju dejanskih vprašanj, na primer dejstva, da gre za napako manjšega pomena, uspeh tožbe velikokrat odvisen od izvedenih dokazov v postopku in da pred vložitvijo tožbe ni predvidljiv. Obravnavani primer to potrjuje: S. Duarte je zahtevala odstop od pogodbe, ker je izvedensko mnenje napako opredelilo kot napako, ki ni manjšega pomena. Izvedeni dokazi pristojnega sodnika pa so pripeljali do drugačnega zaključka. Potrošnik bi torej moral za to, da bi izpolnil zahteve španskega procesnega prava, kot izhaja iz predloga za sprejetje predhodne odločbe, v tožbo vselej vsaj podredno vključiti vse možne zahtevke. Samo tako bi lahko ob upoštevanju morebitnega razvoja med postopkom v okviru konkretnega dejanskega stanja zagotovil uveljavljanje svojih pravic iz Direktive. Navedeno ob upoštevanju posledic, ki grozijo v primeru opustitve podrednega zahtevka, pomeni prekomerno oteževanje uveljavljanja pravic in predstavlja kršitev načela učinkovitosti.

2. Posledice kršitve načela učinkovitosti

37. Tako se postavlja vprašanje, kako se lahko v obravnavanem primeru upošteva načelo učinkovitosti. Sodišče je že odločilo, da bi v primeru, ko bi se ugotovila kršitev načela učinkovitosti, predložitveno sodišče moralo razlagati nacionalna pravila tako, da se bo z njimi čim bolj prispevalo k doseganju cilja, ki je zagotavljanje učinkovitega sodnega varstva pravic, ki jih imajo posamezniki na podlagi prava Unije.²³ Če to ni možno, odloči, da ne bo uporabilo neskladnih določb nacionalne zakonodaje – v tem primeru nacionalnega postopkovnega pravila, ki ureja strogo vezanost na tožbeni zahtevek.²⁴

38. Predložitveno sodišče mora tako preizkusiti, ali se v okviru razlage nacionalnega procesnega prava lahko najdejo ukrepi, ki omogočajo zagotavljanje učinkovitega pravnega varstva potrošnikov in uveljavljanje njihovih pravic iz Direktive, kljub enkratnemu uveljavljanju napačnega zahtevka.

39. Vendar je pri tem treba upoštevati procesno avtonomijo držav članic. Pri razlagi nacionalnega prava je treba upoštevati ocene, ki izhajajo iz ureditev držav članic. Cilj določbe španskega procesnega prava je med drugim varstvo pravic do obrambe nasprotne stranke v postopku in spodbujanje dokončne rešitve spora. Zaradi tega se ne zahteva, da mora imeti potrošnik neomejene možnosti

23 — Glej sodbi Impact (navedena v opombi 14, točka 54) in Unibet (navedena v opombi 14, točka 44).

24 — Glej sodbi Sodišča z dne 20. oktobra 2011 v zadevi Interedil (C-396/09, ZOdl., str. I-9915, točka 38) in z dne 5. oktobra 2010 v zadevi Elchinov (C-173/09, ZOdl., str. I-8889, točka 31).

poljubnega spreminjanja svojega tožbenega zahtevka ali njegove ponovne vložitve. To bi bilo v nasprotju s pravico do obrambe nasprotne stranke. Zadošča že, če ima možnost, da se lahko vsaj enkrat odzove na morebitne procesne rešitve, na primere rezultate dokaznega postopka. S tem se tudi ne vpliva na dokončno rešitev spora.

40. Predložitveno sodišče predlaga znižanje kupnine po uradni dolžnosti. Pri tem gre nedvomno za možnost zagotavljanja varstva pravic potrošnika. Vendar bi to pomenilo tudi močno omejitev načela dispozitivnosti in s tem enega od temeljnih procesnih načel držav članic. Če se ne upošteva zahteva po postavitvi konkretnega zahtevka, je lahko potrošnik v postopku pasiven, in čaka, da mu sodišče prizna to, do česar je upravičen na podlagi materialnega prava. To presega, kar je potrebno za varstvo potrošnika.

41. Direktiva namreč ne zahteva, da se morajo potrošniku pravice iz člena 3 priznati, ne da bi za to moral sam kaj storiti. Če bi bil to namen, bi Direktiva to določala. Kot pravilno navaja poljska vlada, Direktiva po eni strani določa, da lahko potrošnik izbira, katere pravice iz Direktive bo uveljavljal (glej člen 3(2) in (5) Direktive). Po drugi strani iz tega izhaja, da mora imeti potrošnik možnost svoje pravice uveljavljati po normalni sodni poti (in da to tudi mora storiti, če želi uveljavljati svoje pravice), včasih celo pod pogojem, da spoštuje določene roke za obvestitev.²⁵ Več iz zahteve po učinkovitem pravnem varstvu ne izhaja.²⁶ Za to se zahteva samo, da potrošnik lahko uveljavlja svoje pravice. Vendar to hkrati pomeni, da to tudi mora storiti. Splošne obveznosti znižanja kupnine po uradni dolžnosti torej Direktiva ne vsebuje.

42. Obveznost znižanja kupnine tudi ne izhaja iz sodne prakse Sodišča glede Direktive 1993/13,²⁷ kot to predlaga Komisija. Drugače kot Komisija namreč menim, da se ta sodna praksa ne more uporabiti za obravnavani primer.

43. Sicer sta si Direktivi podobni, ker se obe nanašata na varstvo potrošnika v pravnem prometu in želita doseči visoko raven varstva potrošnikov. Vendar zaradi različnih ciljev, ki ju zasledujeta, nista tako primerljivi, da bi se lahko uporabila sodna praksa o Direktivi o nedovoljenih pogojih.

44. Medtem ko želi Direktiva 1993/13 izravnati slabši položaj, v katerem se nahaja potrošnik ob sklenitvi pogodbe s podjetnikom, se Direktiva 1999/44 nanaša na *izvajanje* že sklenjene pogodbe. Pri tem gre za dva zelo različna primera.

45. Odprava nesorazmerja v trenutku sklenitve pogodbe se namreč lahko odpravi samo s posredovanjem tretje osebe.²⁸ Potrošnik praviloma ne more presojudati, ali je nek pogoj nedovoljen ali ne. Če bi se to od njega pričakovalo in zahtevalo, da se mora sklicevati na ničnost pogoja, bi bilo izvajanje Direktive ogroženo.²⁹

46. Poleg tega je treba podjetja odvrniti od uporabe nedovoljenih pogojev. Direktiva 1993/13 lahko to funkcijo zastraševanja opravlja samo, če se uporaba nedovoljenih pogojev za podjetja ne „splača“. Tudi to se lahko zagotavlja samo s posredovanjem tretje osebe. V nasprotnem primeru bi bilo za podjetnika ugodneje, če bi uporabil nedovoljene pogoje v upanju, da se potrošnik ne zaveda svojih pravic iz Direktive o nedovoljenih pogojih in da jih v postopku ne bo uveljavljal, tako da bi nedovoljeni pogoj v končni fazi vseeno veljal. Brez posega tretje osebe bi bil zmanjšan *effet utile* Direktive 1993/13.

25 — Glej člen 5(2) Direktive, ki določa, da države članice lahko določijo, da mora potrošnik za uveljavljanje njegovih pravic iz te direktive obvestiti prodajalca v dveh mesecih od ugotovitve neskladnosti.

26 — Glej tudi sodbi Sodišča z dne 15. aprila 2010 v zadevi Fritz (C-215/08, ZOdl., str. I-2497, točka 44) in z dne 3. septembra 2009 v zadevi Messern (C-489/07, ZOdl., str. I-7315), v katerih je Sodišče odločilo, da tudi varstvo potrošnikov ni absolutno in da namen zadevnih direktiv ni, da se potrošnikom priznajo pravice, ki bi presežale to, kar je nujno za doseg zasledovanih ciljev.

27 — Navedena v opombi 13.

28 — Glej sodbo Sodišča z dne 27. junija 2000 v združenih zadevah Océano Grupo Editorial (od C-240/98 do C-244/98, Recueil, str. I-4941, točki 27 in 29).

29 — Glej sodbo Océano Grupo Editorial (navedena v opombi 28, točka 26).

47. V okviru Direktive 1999/44 pa je to drugače. Po eni strani zastraševalna funkcija, ki se zasleduje z ravnanjem po uradni dolžnosti, pri izvajanju pogodbe izgubi svoj pomen. V večini primerov namreč neustrezna izpolnitev pogodbe ni odvisna od volje strank, zlasti, če pogodbeni stranka ni proizvajalec kupljene stvari, ki nima vpliva na njeno kakovost oziroma praviloma ne ve za skrite napake.

48. Poleg tega potrošnik pri izvajanju pogodbe ni v primerljivo šibkem položaju. Ali ima kupljena stvar dogovorjeno kakovost, je namreč za potrošnika, za razliko od nepoštenosti pogoja, zlahka prepoznavno. To potrjuje tudi obravnavani primer, v katerem je potrošnica tista, ki lahko svoje zahteve uveljavlja po sodni poti. V sodbah, ki se nanašajo na Direktivo o nepoštenih pogojih, pa so se podjetniki vselej sklicevali na zahtevek iz naslova nepoštenega pogoja. Ravnanje po uradni dolžnosti tako ne bi okrepilo varstva potrošnika, temveč bi mu ponujalo dodatne možnosti napada. Tudi sodna praksa glede Direktive 1993/13 tako ne pomeni obveznosti zmanjšanja kupnine po uradni dolžnosti v okviru Direktive 1999/44.

49. Zaradi tega po mojem mnenju za zagotovitev načela učinkovitosti zadošča, če se nacionalno procesno pravo razlaga in uporablja tako, da za potrošnika pomeni instrument uveljavljanja njegovih pravic. Za to na primer pride v poštev možnost spremembe tožbe na podlagi ustreznega napotila pristojnega sodišča, če nacionalno pravo to določa.

50. V poštev pride tudi takšna razlaga tožbenega zahtevka, da je procesni zahtevek za znižanje kupnine vsebovan v zahtevku za odstop od pogodbe. Vendar pri tem *ne* gre za vprašanje, ali zahtevek za odstop od pogodbe na podlagi člena 3(5), druga alineja, Direktive vključuje *materialnopravni* zahtevek za znižanje kupnine na podlagi člena 3(5), prva alineja, Direktive. To je vprašanje razlage prava Unije, ki ga predložitveno sodišče ni postavilo. Veliko bolj gre za to, ali je v *procesnem* zahtevku za odstop od pogodbe „podredno“ vsebovan zahtevek za znižanje. Ali se lahko tako procesni zahtevek razlaga v luči Direktive, mora presojati nacionalno sodišče, ki je edino pristojno za razlago nacionalnega procesnega prava. Po navedbah španske vlade pa nič ne kaže na to, da bi špansko procesno pravo nasprotovalo takšni razlagi.³⁰ Španska vlada je navedla, da je treba ustrezne določbe LEC razumeti tako, da je v zahtevku za odstop od pogodbe zajet tudi zahtevek za zmanjšanje kupnine.

51. Druga možnost bi bila ustrezno ozka ali široka razlaga nacionalnega predpisa, ki ureja učinek pravnomočnosti, tako kot to velja za vezanost na konkretni zahtevek in načelo odločanja v mejah postavljenih zahtevkov.

52. Če vsi ti ukrepi ne pridejo v poštev, se lahko kot zadnje sredstvo uporabi znižanje kupnine po uradni dolžnosti. Direktiva namreč temu ne nasprotuje. Iz njenih uvodnih izjav 1 in 5 izhaja, da doseganje visoke ravni varstva potrošnikov, ki ga zasleduje, predstavlja zgolj zagotavljanje minimalnega standarda pravic potrošnikov. Člen 8(2) Direktive zato državam članicam dopušča, da sprejmejo ali ohranijo strožje določbe, da zagotovijo višjo raven varstva potrošnikov.³¹ Če torej postopkovna pravila države članice predvidevajo znižanje po uradni dolžnosti, oziroma nacionalno sodišče uporablja pravo na ta način, bi bilo to združljivo z Direktivo.

53. Ne glede na to, kakšen ukrep bo izbral nacionalni sodnik, je treba upoštevati dve stvari, prvič: ukrep ne sme nasprotovati volji tožeče stranke. Pravica do učinkovitega pravnega varstva vključuje pravico, da posameznik svojih pravic ne uveljavlja. Zato se mora ugotoviti konkretna volja potrošnika. V obravnavanem primeru to ni problematično, ker S. Duarte sedaj uveljavlja znižanje kupnine. Drugič: upoštevati je treba pravico do obrambe nasprotne stranke. Ti je treba na vsak način dati vsaj možnost, da se do tega vprašanja vsaj opredeli oziroma da po potrebi sama postavi svoj zahtevek.

30 — Tudi Komisija zastopa to stališče v svojem stališču. Pri tem se sklicuje na sodbo španskega Tribunal Supremo (vrhovno sodišče) z dne 27. septembra 2011 v zadevi STS 7744/2011, str. 14 in 15, v kateri je to načelo odločanja v mejah postavljenih zahtevkov iz člena 218 LEC relativiziralo ob upoštevanju načela *iura novit curia*.

31 — Glej v tem smislu tudi uvodno izjavo 24 Direktive.

Vmesni predlog

54. Zaključimo lahko, da Direktiva ne vsebuje obveznosti znižanja kupnine po uradni dolžnosti. Vendar mora nacionalni sodnik sprejeti primerne ukrepe, ki potrošniku omogočajo, da popravi napačni tožbeni zahtevek, če sicer svojih pravic iz Direktive sploh ne bo več mogel uveljavljati. Pri vseh ukrepih, ki se sprejmejo, je treba spoštovati pravico do obrambe nasprotne stranke.

C – Napaka manjšega pomena

55. Predložitveno sodišče je ugotovilo, da je odstop od pogodbe izključen zaradi tega, ker gre zgolj za napako manjšega pomena na vozilu. Nekateri udeleženci dvomijo v to ugotovitev.

56. Vendar predložitveno sodišče ne naproša za razlago člena 3(6) Direktive, ki vsebuje pojem „neskladnost manjšega pomena“. Ugotovitev dejanskega stanja in odločitev, katera vprašanja se bodo predložila Sodišču, je izključno stvar predložitvenega sodišča.

57. Ker gre pri vprašanju napake manjšega pomena za vprašanje razlage prava Unije, želim kljub temu poudariti naslednje: Sodišče doslej še ni odločalo o razlagi pojma „manjšega pomena“ iz člena 3(6) Direktive. Druga evropska sodišča, zlasti tudi vrhovna sodišča,³² so v podobnih primerih odločila, da je treba prepuščanje vode pri novem vozilu šteti za napako, ki ni manjšega pomena.³³ Na te odločitve ni vplivalo dejstvo, da se lahko vozilo kljub prepuščanju vode še naprej uporablja kot prevozno sredstvo, kar predložitveno sodišče kot utemeljitev svoje ugotovitve navaja v predlogu za sprejetje prehodne odločbe. Za enotno uporabo prava Unije bi bilo zato smiselno in bi vsekakor tudi prispevalo k rešitvi spora, o katerem odloča, če bi Juzgado de Primera Instancia n° 2 de Badajoz Sodišču v predhodno odločanje preložilo tudi vprašanje napake manjšega pomena in s tem razlage člena 3(6).

V – Predlog

58. Glede na navedeno Sodišču predlagam, da na vprašanje za predhodno odločanje odgovori tako:

Direktivo 1999/44 je treba razlagati tako, da zahteva, da mora nacionalno sodišče potrošniku, ki po sodni poti zahteva izključno odstop od pogodbe, kar pa ni dopustno, ker gre za neskladnost manjšega pomena, sprejeti ustrezen ukrep, ki potrošniku omogoča uveljavljanje njegovih pravic iz Direktive. S kakšnimi procesnimi ukrepi se to lahko doseže, je stvar nacionalnega prava. Pri tem je treba upoštevati pravico do obrambe nasprotne stranke.

32 — Glej na primer sodbo nemškega Bundesgerichtshof z dne 5. novembra 2008, VIII ZR 166/07.

33 — O natančnem obsegu napak na vozilu S. Duarte ni zadostnih informacij, zaradi česar ni mogoče ugotoviti, ali so dejanska stanja dejansko primerljiva. Vendar to ne velja za pravno utemeljitev glede ocenjevanja napake.